

Vinný kmen

Cyklus I. „Ježíšův příběh“, katecheze 25b.

Materiál vytvořilo © Katechetické středisko AP 2026 (Lenka Jeřábková)

Cíl:

Vzdělávací

Po skončení katecheze dítě:

- Vysvětlí **význam Ježíšova přirovnání** „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti“ (Jan 15,1–8) na základě přirozeného fungování rostlin (potřeba živin z kmene, usychání oddělené větve).
- **Objasní teologický význam křtu** jako naroubování/připojení člověka na Kristův život.
- **Pojmenuje konkrétní příklady „dobrého ovoce“** (lásky, pokoj, radost, ochota odpouštět, trpělivost), které věřící člověk přináší do společenství díky spojení s Ježíšem.

Výchovné (afektivní) cíle

V průběhu a v závěru katecheze dítě:

- **Nahlíží svůj vztah k Ježíši jako živé propojení**, ze kterého čerpá sílu a radost pro svůj každodenní život (nikoli jen jako plnění povinností a pravidel).
- **Projevuje touhu a ochotu vědomě přinášet dobré ovoce** ve svých konkrétních vztazích (v rodině, ve škole, v oddíle).
- **Prožívá sounáležitost se společenstvím** (církví/skupinou), kde je každé dítě jedinečnou ratolestí vyrůstající z jednoho společného Kmene.

Seznam použitých materiálů a literatury:

Muroňová Eva a kol. Společně vytváříme Boží království – metodika k pracovním listům náboženské výchovy pro 5. třídu ZŠ. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2004.

<https://www.regenschori.cz/>

Pomůcky ke katechezi:

- K **úvodní modlitbě** – vytištěné texty či noty, pokud je potřebujeme.
- Ke společné aktivitě **„Živý proud“** – připravené lístky k losování podle popisu v úvodu hry.
- K výkladu **„Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti“** – suchá větvička stromu ve váze, arch balicího papíru s obrázkem kmene vinné révy, biblické texty, lístky s obrázky hroznů, nůžky, pastelky, lepidlo, psací potřeby.
- Ke **kreativní aktivitě** – velká čtvrtka (nejméně A3) s předkresleným obrysem velkého hroznu vína a listu (lze využít obrázků z kartiček ke společné kreativní práci), fialový/modrý/zelený krepový papír nastříhaný na čtverečky, lepidlo v tyčince.
- K **meditativní aktivitě** – notebook s připravenou smyčkou tiché hudby nebo zvuků (např. zvuky tekoucí vody, jemná harfa nebo plynulé smyčky), sklenice s čistou vodou a větvička (nebo hrozen vína) umístěný v centru, polštář na sedění.
- K **diskusní aktivitě** – Kartičky nebo obrázky znázorňující Zahradnické nůžky / Čistou vodu (to, co pomáhá) a Housenku / Plevel / Sucho (to, co škodí), kartičky se situacemi, nástěnka a špendlíky.
- K **pohybové aktivitě** – víčka od plastových lahví (6 ks pro každé dítě) v košíku.

Vlastní poznámky ke katechezi:

Scénář:

Zahájení / modlitba (cca 5 minut)

Modlitba či zahájení setkání dle zvyklostí skupiny, přičemž lze využít i vhodné písně. Z našich výběrů doporučujeme:

- Každý den Pán mi sílu dává (MH 612, <https://www.regenschori.cz/pisen/35/kazdy-den-pan-mi-silu-dava>)
- Pane, ty jsi vinný kmen (<https://www.regenschori.cz/pisen/4541/pane-ty-ji-vinny-kmen-z-tebe-vetve-mizu-maji>)
- Vinný kmen (<https://www.regenschori.cz/pisen/82/vinny-kmen>)

Úvodní – DOPORUČENÁ – aktivita (cca 10 minut).

Aktivita „Živý proud“

Úvodní aktivita má dětem zážitkově **zprostředkovat zkušenost**, že síla, život a energie plynou jen tehdy, když jsme v plynulém spojení.

Předem si připravíme do košíčku nebo sáčku složené papírky k losování – všechny prázdné, kromě jednoho, kam **napišeme instrukci**: *Když během hry řeknu „Zlomila se větvička“, pustíš ruce sousedů a o krok couvneš.* Necháme děti **vylosovat** jejich lístky a uložíme jim, aby si **zapamatovaly**, co na nich je. Poté se postavíme do kruhu a vezmeme se za ruce.

Průběh:

- **Předávání signálu (proudu):** Vysvětlíme dětem, že hře my představujeme „zdroj / kořen“ a vysíláme do kruhu stisk ruky (proud živin/energie). Vyzkoušíme, jak se stisk rychle a plynule předává po obvodu kruhu, až dorazí zpátky k nám. Zrychlujeme a zpomalujeme tempo, můžeme i vyměnit počet stisků.
- **Přerušení / odpojení:** Po chvíli hry řekneme heslo, které jsme napsali do lístku: „zlomila se větvička“. Dítě, které si tuto instrukci vylosovalo, splní zadání – pustí ruce sousedů a couvne z kruhu. Tím se proud zastaví a hra se přeruší. Zeptáme se: *Co se stalo? Proč proud nedorazil do cíle?* (Protože se přerušilo spojení).
- **Napojení na zdroj:** Děti se opět pevně chytí za ruce a my pošleme do kruhu ještě jednu vlnu rukama (jako mizu proudící kmenem). Zdůrazníme, že když spojení funguje, celá skupina je propojená.

Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti (cca 25 minut)

A. Reflexe hry a uvedení do katecheze – Příběh suché větvičky (3 minuty)

Posadíme se s dětmi do kruhu. Do středu postavíme vázu se suchou větvičkou. Připravíme si k ruce biblické texty, arch balicího papíru s obrázkem, psací potřeby, nůžky a lepidla + obrázky hroznů. Navážeme **úvodem**: *V naší hře jsme viděli, že když se naše ruce pustily a kruh se rozpojil, proud se zastavil a síla dál netekla. A přesně to samé se děje v přírodě! Podívejte se na tuhle větvičku ve váze.*

V adventu jsme si říkali, že je zvykem na svátek svaté Barbory uřezat větvičky třešní – proto jim říkáme barborky. Když se o ně dobře staráme a dáme je do vody, do Vánoc nám krásně vykvetou. Ale napadlo vás někdy, co se s nimi stane pak? Myslíte, že by z těch kvítků na větvičce ve váze dozrály skutečné třešně? Zkoušeli jste to někdy? Co se s větvičkami stalo?

Necháme děti chvíli **vyjadřovat** svoje **názory**, poté **shrňme**: *Jakmile se větev oddělí od stromu, má v sobě ještě trochu síly na to, aby vykvetla, ale bez kořenů a kmene brzy uschne. Aby jakákoli rostlina neplodila jen květy na chvíli, ale rozvinula plné a šťavnaté plody, musí dostávat živiny přímo z kmene.*

B. Vinná réva (5 minut)

Rozprostřeme doprostřed kruhu arch balicího papíru s obrázkem kmene vinné révy. Poté přejdeme k dalšímu kroku – seznámíme děti s tím, jak vinná réva vypadá. **Ptáme se**: *V zemi, kde žil Ježíš, lidé moc dobře věděli, co každá rostlina potřebuje. Pěstovali tam rostlinu, ze které vyráběli výborný a vzácný nápoj – co myslíte, že to bylo? (Vino). A jak se jmenuje ta rostlina? (Vinná réva)*

Pokračujeme další otázkou: *Viděli jste někdy, jak vypadá sad vinné révy – vinohrad?* Necháme děti odpovědět, pokud vinohrad nikdo neviděl, navážeme. *Můžeme se podívat na obrázek (necháme ho případně kolovat).*

Navážeme **krátkým brainstormingem**: *Vinná réva je náročná na pěstování a je s ní spousta práce. Co myslíte, že během roku potřebuje, když roste?* Děti mohou vymyslet, co by vinná réva mohla potřebovat (okopávat, pohnojit, prořezávat a čistit větvičky, zalévat, sklízet hrozny) – vysvětlíme, proč jsou všechny práce důležité.

Zakončíme tuto část: *A právě toto přirovnání Ježíš použil, když chtěl učedníkům i nám vysvětlit něco velmi důležitého o našem životě a cestě k Bohu.*

C. Četba a práce s textem (cca 7 minut)

Rozdáme dětem listy s biblickým textem a přečteme ho – buď jen zvýrazněný verš, nebo celý, v tom případě ale verš 5 (*Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic.*) ještě jednou zopakujeme.

Poté komentujeme jednotlivé části verše – obrazy:

- **„Já jsem vinný kmen“**: Kmen je zdroj života. Proudí jím míza, voda a síla od kořenů až do toho nejmenšího lístku.
- **„Vy jste ratolesti“**: Při křtu jsme byli „naroubováni“ na Ježíše. Stali jsme se jeho větvemi. Náš život s ním drží pohromadě.
- **Vsunout můžeme i doplněk „Kdo nezůstane na kmeni, usychá“**: Když se od Ježíše odpojíme (nepovídáme si s ním v modlitbě, zanevřeme na druhé, uzavřeme se do sebe), naše srdce začne pomalu usychat a schází mu radost.

- **„Kdo zůstává, nese hodně ovoce“:** Třešeň nese třešně, jabloň jablka... Co nese ratolest spojená s Ježíšem? Nese **Ježíšovo ovoce** – lásku, pokoj, radost, trpělivost, laskavost a ochotu odpouštět. Všechno, co lidi spojuje a ruší hádky.

D. Společná kreativní práce – dotvoření plakátu vinné révy (cca 8 minut)

Doprostřed kruhu **rozestřeme balicí papír** s předkresleným obrázkem vinného kmene (stačí schematický) a dětem **rozdáme** listy s obrázky hroznů (viz příloha).

Vysvětlíme aktivitu: Do kuliček vína děti napíší nebo nakreslí, jaké konkrétní „ovoce“ by chtěly přinášet do své rodiny, třídy, oddílu nebo mezi kamarády (např. pomáhat bez řečí, nerozčilovat se, rozdělit se, potěšit smutného). Hrozen zhruba vystřihnou a přilepí blízko vinného kmene – Ježíše. Každý ke svému přilepenému hroznu může dokreslit větvíčku, která ho spojuje s kmenem.

Po ukončení práce děti mohou krátce **sdílet**, proč si vybraly právě dané „ovoce“.

Hotový plakát **ponecháme uprostřed**, poslouží ke společné závěrečné modlitbě. Po ukončení setkání ho můžeme v místnosti **vystavit**.

Modlitba „Zůstáváme v tobě“ (nebo dle zvyklostí skupiny)

Příprava: Děti klečí nebo sedí v kruhu kolem velkého papíru s vinným kmenem. Uprostřed kmene (u kořenů) můžeme rozsvítit svíčku jako symbol Ducha svatého a Boží síly, která proudí keřem vinné révy.

1. Přípravné gesto a ztišení

Zahájíme modlitbu: *Pane Ježíši, ty sám jsi nám řekl: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti.“ Děkujeme ti za to, že při křtu jsi nás všechny připojil k sobě. Děkujeme, že z tvé lásky a síly můžeme čerpat každý den.*

2. Společná modlitba – propojení s kreativní prací

Postupně **vyzvěme děti**, aby se postupně tiše dotkly svého hroznu nalepeného na kmeni. Potom **pokračujeme:** *Sami od sebe nemáme dost sil, abychom byli pořád hodní, trpělivi a laskaví. Stejně jako větve ve váze bez kmene brzy uschnou, i naše srdce bez tebe ztrácí radost. Proto tě prosíme: dej nám svou sílu.*

Společně se modlíme:

- **My:** „Když se nám nedaří a jsme unavení...“
- **Děti:** „Ježíši, zůstaň s námi a dej nám svou sílu.“
- **Katecheta:** „Když se hádáme nebo si nerozumíme...“
- **My:** „Ježíši, odpusť nám a spoj nás znovu dohromady.“
- **My:** „Když chceme do rodiny, školy i mezi kamarády přinášet dobré ovoce...“
- **Děti:** „Ježíši, naplňuj nás svou láskou a radostí.“

Pokud děti chtějí, můžeme pokračovat **spontánní modlitbou** a všichni **odpovídat:** „Prosíme tě, vyslyš nás.“

3. Závěr a modlitba Otče náš

Všichni kolem plakátu se vezmeme za ruce a my **uvedeme** modlitbu **Otče náš**: „*Pane Ježíši, děkujeme ti za každého z nás, za všechny ratolesti na tomto stromě. Dej, ať z tebe nikdy neuschne a neseš skrze nás do světa hodně dobrého ovoce.*“

Rozdání zápisových listů a zakončení setkání.

Případné doplňkové alternativy ke scénáři:

Kreativní aktivita: „Hrozen našich skutků“ (papírová mozaika)

Pedagogický záměr: Hmatová a vizuální symbolika – z mnoha malých drobných skutků (kuliček) vzniká krásný a plný hrozen života.

Děti **mačkají čtverečky** krepového papíru do malých kuliček („vína“) – každá kulička představuje jeden konkrétní dobrý skutek nebo vlastnost, kterou chce dítě přinést do svého okolí. Při přípravě kuliček vedeme s dětmi **volný rozhovor** na téma, co jejich kuličky představují. S činností a rozhovorem nespěcháme – není třeba mít kuliček mnoho, spíš si uvědomit jejich symboliku.

Po skončení přípravy papírové kuličky postupně **vlepíme** do obrysu hroznu a listu, až vytvoří plastickou 3D mozaiku.

Do spodní části výkresu dětí **napiší** část verše Jan 15,8: „**Ponesete mnoho ovoce.**“

Meditativní aktivita „Míza, která dává život“ (vnitřní ztišení)

Průběh: Děti sedí pohodlně na polštářích. Zhasneme nebo **ztlumíme světlo**, pustíme tichou hudbu a **provázíme** děti **ztišením**:

„Zavři si oči, zklidni svůj dech a představ si velký, silný strom nebo vinnou révu s hlubokými kořeny. Vnímáš, jak z kořenů stoupá nahoru kmenem síla? Tichá, neviditelná míza, která přináší život do každé větvičky, do každého lístku i do toho nejmenšího hroznu. Stejně tak neviditelně, ale skutečně, proudí do tvého srdce Ježíšova láska a síla. Kdykoliv se pomodlíš, kdykoliv uděláš něco hezkého, zůstáváte spolu propojeni. Nemusíš nic vymýšlet ani se stresovat – stačí v tichu zůstat u Ježíše a nechat jeho sílu, aby tebou protékala do celého dne. V tichu svého srdce teď Ježíšovi řekni: „Pane Ježíši, chci s tebou zůstat spojený.““

Cíl: Děti si mohou vyzkoušet vnitřní ztišení, spočinutí v Boží přítomnosti a prožitek, že dobré skutky prýští z vnitřního pokoje, ne z tlaku a strachu.

Diskusní aktivita: „Pečujeme o svou vinici?“

Cíl: Rozvoj **sebereflexe** a **praktického duchovního rozlišování** v každodenních situacích.

Průběh: Navážeme na evangelijní text. Vinař se o vinnou révu **stará** – prořezává ji, čistí od plevelu a chrání před škůdci.

Postupně dětem **předkládáme** konkrétní situace a děti **diskutují** o tom, co náš vztah s Ježíšem posiluje a co mu naopak škodí.

Necháme děti **losovat** z předem připravených kartiček se situacemi dle návrhů (můžeme doplnit vlastními). Po ukončení diskuse a zodpovězení otázek **přidáme kartičku se symbolem** na nástěnku, na níž vytvoříme **dva sloupce** s názvy „Péče o vinici“ a „Zanedbaná vinice“.

Několik **modelových podnětů**:

- „*Když zapomenu na modlitbu a celé odpoledne prosedím u mobilu nebo her...*“ => **Sucho / Plevel** (ztrácíme kontakt se svým Zdrojem a usycháme).
- „*Když mě někdo naštvě, ale já se rozhodnu nepustit do hádky a odpustit...*“ => **Prořezávání révy** (bolí to, ale keř ponese sladší ovoce).
- „*Když přijdu v neděli na mši nebo se večer ztiším...*“ => **Zalévání čistou vodou** (čerpáme novou sílu).
- „*Když závidím kamarádovi, že má lepší věc než já...*“ => **Housenka na listu** (okrádá nás o radost).

Pokud je téma pro děti **nosné**, mohou nabídnout k diskusi **vlastní situace**, které zapisujeme na volné papíry, pak s nimi pracujeme jako s připravenými tématy.

Pohybová hra: „Míza proudí do větví!“

Cíl: Vybití energie bezpečným způsobem (bez zavázaných očí), trénink rychlé reakce, zastavení a kontroly těla, posílení motivu „směřování ke Kmeni“.

Průběh:

Děti **utvoří** velký **kruh** (představují ratolesti) a my se **postavíme doprostřed** (představujeme vinaře). K nohám si postavíme košík s plastovými víčky, která budou představovat bobulky z vinných hroznů.

1. Vinař si zakryje oči rukama a zvolá: „**Míza proudí!**“. Na tento signál se děti smí tiše a rychlou chůzí **pohybovat** směrem k němu (přibližovat se k němu).
2. Vinař si může kdykoliv oči odkrýt a zvolat: „**Ovoce zraje!**“. Na tento pokyn se všechny děti musí okamžitě **zastavit** a **znehybnět v póze „zralého hroznu“** (např. se zamotat do klubíčka nebo zvednout ruce nad hlavu jako plné větve).
3. Kdo se **pohne** a vinař ho **uvidí**, musí udělat **2 kroky zpátky**.
4. Když se dítě **dotkne** vinaře, **vezme** si jedno **víčko** z košíku a vrátí se zpátky na výchozí pozici, kde víčko **položí** na zem. Poté se může vydat pro další.
5. Cílem je **získat šest víček** a složit z něj **stylizovaný obrázek hroznu** – ratolest přinese ovoce.